

Kalveboderne

For bare 100 år siden kunne vejene i Hvidovre tælles på to hænder. Vejnettet afspejlede det transport- og færdselsbehov, som det daværende samfund havde. Der var først og fremmest det vejnet, der forbandt landsbyen med de omkringliggende landsbyer og med landevejene. Fotoet viser Forstadmuseets foto af Hvidovre Havn ved Strandby alle i 1937.

Fra Hvidovre landsby gik Hvidovre Torvevej mod nord til Roskildevej, og fra den gik forbindelsen til Vigerslev landsby ad den nuværende Landlystvej. Mod syd gik Mellemdigsvej til Køgevej. Imellem de to veje lå Hvidovregade. Så var der vejen til Avedøre ad den nuværende Kettegård Allé og Kettevej. Det var resterne af den gamle landevej til Køge, der lå her. I syd gik den Nye Køgevej, som vi kender som Gammel Køge Landevej. Den var blevet anlagt i begyndelsen af 1700-tallet, men var for 100 år siden sunket ned til at være en sognevej.

Lodsvej

Blandt de yderligere få veje, der eksisterede, var Lodsvej. Den må have eksisteret siden vikingetiden eller i det mindste siden tidlig middelalder. Eksistensen af Lodsvej fortæller om Hvidovre landsbys behov for at komme til stranden og ned til det slæbested, der eksisterede for enden af Lodsvej.

I en tid, da vejene var meget få og dårlige, var adgang til vand af afgørende betydning for varetransporten, og slæbestedet for enden af Lodsvej var Hvidovres udskibningshavn. Det er sandsynligt, at kalkstenene til bygningen af Hvidovre Kirke omkring år 1200 blev lastet om her og fyldt over i pramme eller småbåde, der kunne komme op ad Harrestrup Å til landsbyen.

Senere, da København voksede, og hovedlandevejen fra hovedstaden til det store udland kom til at gå gennem Hvidovre, blev det lettere at transportere landsbyens varer til markedet ad denne vej. Det ændrede Lodsvejs funktion til blot at være vejen til stranden, hvor man sejlede ud for at fiske. Samtidig var Lodsvej også adgangsvejen til nogle af gårdenes engparceller ved stranden, hvor man blandt andet høstede tagrør til stråtagene og samlede tang til jordforbedring.

Brænderierne

Lodsvej fik en ny funktion fra begyndelsen af 1800-tallet. På den tid blev der anlagt et teglbrænderi og et kalkbrænderi for enden af Lodsvej, og samtidig fik Hvidovre sin første statsinstitution, da Kalvebodernes Lodseri blev oprettet. Lodseriet fik station i det nye lodshus, der blev bygget på den sydlige side af Lodsvej helt ude mod vandet.

Det var Hvidovres tidligste industri, der kom til at ligge her i nogle årtier, og dermed kom slæbestedet atter til ære og værdighed som indskibningshavn for råvarerne til kalkbrænderiet. Baggrunden for, at denne form for industri dukkede op lige på det tidspunkt i Hvidovre, var englændernes bombardement af København.

De mange ødelagte bygninger skulle genopføres, og det krævede store mængder teglsten. At industrien så forsvandt igen fra Hvidovre hen mod 1850 hang sammen med indførelsen af en ny type

ovn, ringovnen, der krævede større kapital, og den modernisering var ejerne af værket i Hvidovre ikke indstillet på.

Lodsen ved Kalvebodernes Lodseri havde de første årtier af forrige århundrede et bijob som opsynsmand ved teglværket. Her skulle han holde øje med, at de holstenske teglbrændere ikke foretog private brændinger ind imellem.

Senere i forrige århundrede opstod der en hel lille fiskerkoloni ved stranden for enden af Lodsvej. Fiskeriet var godt, og flere fiskere indvandrede fra Sverige og slog sig ned her. Af bevarede skattebilletter fra tiden omkring århundredskiftet kan man se, at fiskeriet i Kalveboderne var en kilde til betydelig velstand.

Intet navn – officielt

Sortevej eller bare Vejen til Stranden - i dag Lodsvej er blandt Hvidovres få gamle veje. Vejen var i årtier berygtet for sin ringe stand (Foto HLA).

Lodsvej havde som de fleste sogneveje på den tid ikke noget officielt navn, det var bare “vejen til stranden”.

Der var ustandseligt problemer med vejens vedligeholdelse op gennem forrige århundrede og i de første årtier af dette. Den var anlagt som en almindelig jordvej og blev først efterhånden til en slaggevej, hvor man blandt andet benyttede affald fra porcelænsfabrikation som fyld. Det gav i en periode vejen tilnavnet “Sortevej”.

Kalvebodernes Lodseri fungerede helt frem til 1930’erne, da den sidste lods, Otto Jensen, var konservativt medlem af sognerådet.

Med udstykningerne af sommerhus- og villagrunde omkring Lodsvej ændredes vejens funktion igen, og den blev primært transportvej for de indbyggere, der kom til at befolke kvarteret. Samtidig begyndte fiskeriet at tage af i omfang og havnens betydning svandt ind. I mange år lå Mørtelværket ved havnen som en mindelse om områdets gamle industrihistorie og til beboerne gene. Værket flyttede til Avedøre Holme.

Med navnet Lodsvej har vi bevaret mindet om en side af Hvidovres historie, der ellers ikke er synlig i området. Lodshuset er for længst nedrevet, og erhvervshavnen, der havde fungeret i hen ved 1000 år, ligger hen som en bugt mellem Kystagerparken og Lodsparken. Vejens navngivning efter det nedlagte lodseri antyder i dag dens betydning som en af kommunens meget få gamle veje.

Staten opførte omkring 1830 et lodshus ved Lodsvej. Det blev ombygget i 1901. Til huset hørte en jordlod på knap 7 tdr. land markjord. Kalvebodernes Lodseri havde siden 1808 dannet grundstammen i det fiskersamfund, som i 1800-tallet samledes omkring landingsbroen og kysten. Manden tv. er den senere lods og konservativt sognerådsmedlem, Otto Jensen. (Foto HLA)

Den lille koncentration af huse langs Lodsvej var begyndt at syne noget i 1876, hvor kortet sidste gang blev rettet.

På Strandgård var der i øvrigt indrettet kolerahospital i forbindelse med epidemien i 1853. (Generalstabskort 1884, blad 100, Hvidovre. Copyright Geodætisk Institut)

Skrevet af museumschef, Ph.d.-fellow Poul Sverrild, Forstadsmuseet i Brøndby og Hvidovre.